

TO‘QIMACHILIK KORXONALARIDA QO‘LLANILADIGAN MASHINALAR UZATISH UZELLARINI TAKOMILLASHTIRISH

Q.A.Toshtemirov

Farg‘ona politexnika instituti

Annotatsiya. Uzatish jarayonining maqsadi to‘qimabi to‘qishda uzellarni xarakatini aniq uzatish yo‘i bilan ularning sifat ko‘rsatkichlarini yaxshilash maxsulot tannarxini arzonlashtirish unumdorligini oshirish, xamda jihozlarni ishlash vaqtinu uzaytirishdan iborat. Jihozlarni ishlash vaqtinu uzaytirish mohiyati tolalarni yigirish harakat tezligini oshirib borib ularni ishlab chiqarishda vahtdan xamda ishchi kuchidan unumli foydalanishdan iborat.

Kalit so‘zlar: Uzatish, to‘qima, harakat, shkiv, remen elastiklik, uzilish, sifat, zichlik, egiluvchanlik, rezina.

Kirish

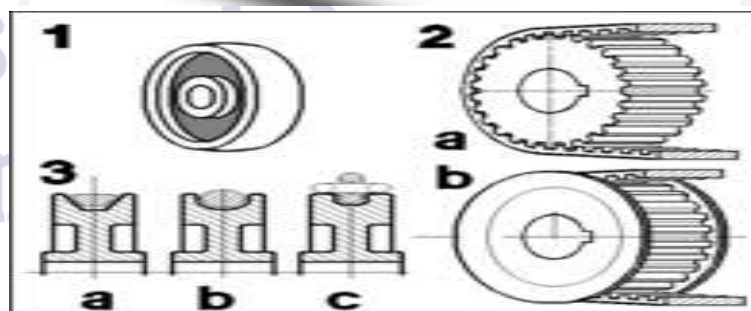
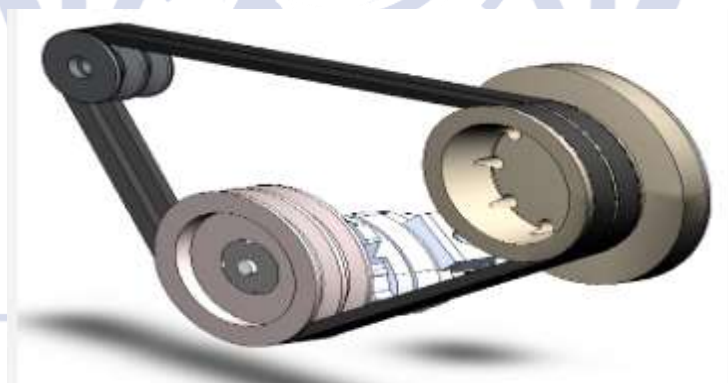
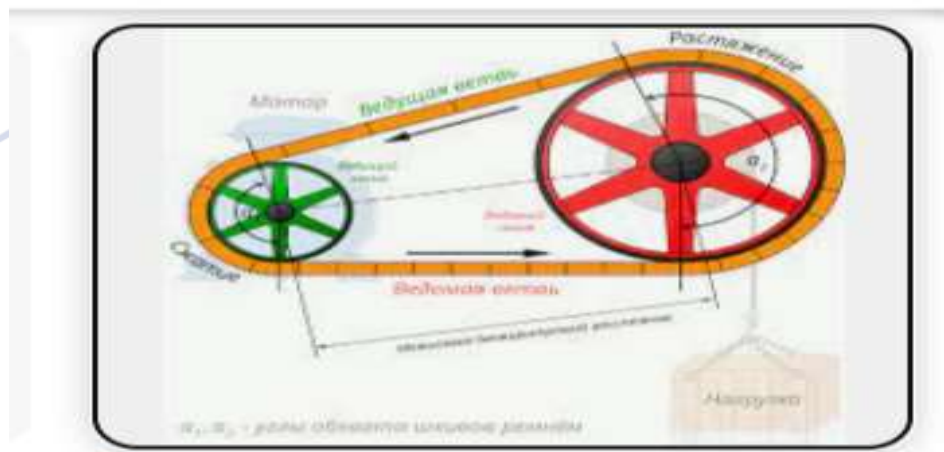
Respublikamizda paxta xomashyosini chuqur qayta ishlash asosida yuqori qo‘shimcha qiymatga ega bo‘lgan tayyor to‘qimachilik va yengil sanoat mahsulotlari ishlab chiqarishni rivojlantirish, paxta tozalash sanoatini modernizatsiya qilish asosida ichki va tashqi bozor uchun chiqarilayotgan paxta mahsulotlari sifat va miqdor ko‘rsatkichlarini yaxshilash, ularning raqobatbardoshligini ta‘minlashga alohida e‘tibor qaratilmoqda. Jumladan, 2017-2021 yillarda O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasida, «milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish, iqtisodiyotda energiya va resurslar sarfini kamaytirish, ishlab chiqarishga energiya tejaydigan texnologiyalarni keng joriy etish» vazifalari belgilab berilgan [1-4]. Ushbu vazifalar ijrosini ta‘minlashda paxta sanoati korxonalarida yigirish mashinasining ishchi silindri aylanish tezligini ratsional boshqarishga asoslangan yigirish jarayonini samarali texnologiyasi va vositalarini yaratish va ishlab chiqarishga joriy etish muhim ahamiyatga ega [5-9].

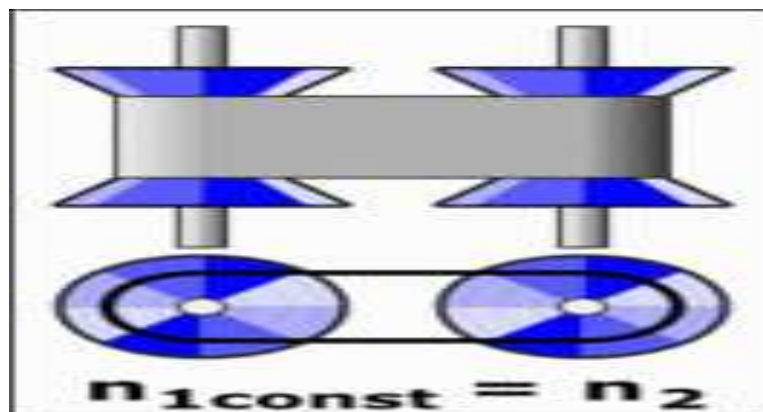
Asosiy qism

Yigirish korxonalarining asosiy texnologik Toqimachilik korxonalarida ishlatiladigan mashinalarni uzellarni aksariyati remenli uzatmalar orqali xarakatlarni uzatishga mo‘jjallangan bo‘lib, ularni konstruksiyalari turlichadur. Ularni asosan

uzatiladigan xarakatlarga qarab yani yuqori tezlik o'rtach va past tezliklar uzatishiga qarab joylashtiriladi. Ularning kanstruksiyasi quyidagicha bo'ladi.

- Yuzasi chuqurlashtirilgan yakka remenli shkiflar.
- Yuzasi chuqurlashtirilgan ikki remenli shkiflar.
- Yuzasi chuqurlashtirilgan ko'p remenli shkiflar.
- Yassi yuzali keng remenli shkifli .
- Yuzasi ko'ndalang tishli va tishli remenli shkifli uzatmalar va xakazo.

1-rasm.

Yigirish sexidagi ishkatiladiuan remenli uzatmalar asosan ikki xil konstruksiyaga ega bo‘lgan shkiflar bilan qo‘llahiladi, brinchi navbatda yuzasi chqurlashtirilgan shkifli yani ingichka remnlar orqali xarakatlar uzatiladi. Ikkinchi navbatda keng yani yassi yzali barabanli shkivlar bilan ishlaydigan bitta keng remenli uzatmalar orqali xarakatlar uzatiladi. Bu xarakatlarni uzatishda yuqori aniqlikdagi xarakat uzatadigan uzatgich bo‘lishi kerak , shuning uchun remenli uzatgichlarni foydali ish koifsendi yuqori bo‘lgan xarakat uzatuvchisini tanlash kerak. Yigirish sexi mashinalarini va uzellarini yuqori aniqlikda ishlashi, sifatli maxsulotlar ishlab chiqarishni taminlab beradi, bundan tashqari ish unimdorligi yuqori bo‘lishi, xom-ashyoni, elektir energiyasi tejash xamda uskunalarni uzoq ishlashini taminlab beradi [9-11].

Shkiflarni afzallik va kamchilik tomonlari

Yuzasi chuqurlashtirilgan shkif bilan xarakatni uzatishdagi afzalliklar asosan tamirlash. ishlarini amalga oshirishda engilliklar yaratib kam xarajat sariflanadi va xakazo. kamchilik tomonlari esa bir izli shkiflarni muozanatlash qiyin bo‘ladi , muozanatlangandan keyin xam uzoq vaxt lishlash imkoniyatiga xam ega emas

uiarda patshibnik bitta bo‘lganligi uchun yuqori tezlikda ishlash natijasida qizib qurib ketishi natijasida tez emirilishga uchraydi. Emirilish natijasida esa shkif aylanishini tebranishga olib keladi va xarakatni yani tezlikni kamayishiga olib keladi, bundan tashqari remeni shakli uch burchaksimon bo‘lgani uchun ishqalanish ko‘payib ishqalanish natijasida remenni qizib ketishiga olib keladi xamda remenni aylanishi og‘irlashadi. Qizib ketish natijasida esa remen kengayib ketadi xamda xarakatni uzatish 6-7% ga kamayadi buning narijasida esa texnologik jarayon buziladi va ishlab chiqariladigan maxsulot sifati pasayadi xom-ashyo meyyordan ko‘p ishlatiladi ,tannarx ko‘tarilib maxsulot qimmatlashadi.

Yassi yuzali keng remenli shkifli uzatkich kamchiligi unga ko‘proq mablag‘ sariflanadi va tannarxi yuqori bo‘ladi. Uning afzallik tomonlari esa uning yuzasi keng va remenni eni kennligi bo‘lib, ular qizimasligi ,muozanatlashtirish oson bo‘lib ularni ikki tomoniga patshibniklar qo‘yilishi natijasida ular xarakatni 96% ga aniq va belgilangan meyyorda uzatib beradi, buning natijasida texnologik jarayonni bir meyyorda ishlashini taminlaydi. Xarakatni aniq uzatilishi natijasida esa maxsulot sifati yuqori bo‘ladi ortiqcha chiqim bo‘lmaydi va maxsulot tannaexi arzon bo‘ladi. Shuning uchun toquvchilik korxonalarida ko‘piroq manashu yassi yuzali keng remen qo‘llaniladigan shkifli uzatmalarni qo‘llashni tavsiya etamiz.

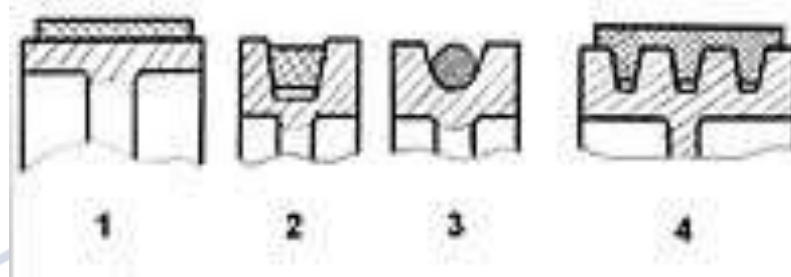

2-rasm.

Shkiflarni (balansiroka)muozanatlash ularni to‘g‘ri o‘rnatish muxum jarayonlardan bo‘lib texnologik larayonni to‘g‘ri va aniq xarakatb uzatishini taminlab beradi. Skiflarni ishlab shiqrishda avvalambor ularni tayyorlaydigan

materialini mustaxkamligi xisobga olish va uni zavotda quyish yoki shtamplashda ularning geometriyasi to‘ri bo‘lishi kerak aks xolda ularni aylanishi xarakatni uzatish meyorini taminlab bera olmaydi va mahsulotni sifatini buzilishiga olib kelishi mumkin.

3 rasm.

Xulosa

Uskunani ishlab chiqarishga qo‘llanilsa yigirilayotgan ipning sifat ko‘rsatkichlari, mehnat unimdorligini xamda xom-ashyoni tezash vaqt va ishchi kuchidan foydalanish 7-8% ga oshishini taminlab uzellarni ishlash vaqtini uzayishga erishish mumkin. oshadi. Hozirgi kunda ushbu uskuna Toshkent textile group texnologik ishlab chiqarish jarayonida qo‘llanilmoqda.

Adabiyotlar ro‘yxati

1. Ubaydullayev, M., & Kurbanova, U. (2023). The influence of defoliant on the technological quality indicators and chemical composition of seed. *Science and innovation*, 2(D4), 26-30.
2. Ubaydullayev, M. M. (2022). Yangi defoliantlar hosildorlik garovi. *Архив научных исследований*, 2(1).
3. Mo‘minjonovich, U. M. (2022). Effectiveness Of Defoliant. *Eurasian Research Bulletin*, 8, 9-12.
4. Mominjonovich, U. M., & Ogli, M. I. V. (2022). Study and analysis of technological processes of cotton drying in a cluster system. *International Journal of Advance Scientific Research*, 2(11), 6-10.
5. Ubaydullaev, M. M., & UT, T. (2022). Determination of appropriate norms and terms of defoliant. *American Journal Of Applied Science And Technology*, 2(05), 18-22.

6. Ubaydullaev, M. M., & Makhmudova, G. O. (2022). Medium fiber s-8290 and s-6775 cotton agrotechnics of sowing varieties. *European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies*, 2(05), 49-54.
7. Ubaydullaev, M. M., & Komilov, J. N. (2022). Effect of defoliants for medium fiber cotton. *International Journal of Advance Scientific Research*, 2(05), 1-5.
8. Ubaydullaev, M. M., & Mahmutaliyev, I. V. (2022). Effectiveness of foreign and local defoliants on the opening of cups. *International Journal of Advance Scientific Research*, 2(05), 6-12.
9. Ubaydullaev, M. M., & Sultonov, S. T. (2022). Defoliation is an important measure. *European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies*, 2(05), 44-48.
10. Ubaydullaev, M. M., & Nishonov, I. A. (2022). The Benefits of Defoliation. *Eurasian Journal of Engineering and Technology*, 6, 102-105.
11. Ubaydullayev Madaminjon Mo'minjon o'g'li, & Ma'rufjonov Abdurahmon Mo'sinjon o'g'li. (2022). Biological efficiency of foreign and local defoliants. "science and innovation" international scientific journal, 1(2). <https://doi.org/10.5281/zenodo.6569808>
12. Ubaydullayev, M. M. (2021). G'o'zada defoliatsiya o 'tkazishning maqbul me'yor va muddatlari. Monografiya.-Corresponding standards and terms of defoliation of cotton. Monograph.-. Соответствующие нормы и сроки дефолиации хлопка. Монография. Zenodo.
13. Ubaydullaev, M. M. (2020). The importance of sowing and handling of c-8290 and c-6775 seeds in the conditions of the meadow soils of the Fergana area. In *International conference on multidisciplinary research* (p. 11).
14. Ubaydullayev, M. M., & Ne'matova, F. J. (2021). The importance of planting and processing of medium-fiedl cotton varieties between cotton rows in Fergana region. *The American jurnal of agriculture and biomedical engineering. USA*, 3(09).
15. Тешаев, Ф. Ж., & Убайдуллаев, М. М. (2020). Определение эффективных норм новых дефолиантов в условиях лугово-солончаковых почв Ферганской области при раскрытии коробочек 50-60% сортов хлопчатника с8290 и с6775. *Актуальные проблемы современной науки*, (5), 62-64.

16. Mo‘minovich, U. M. (2021). The Importance Of Planting And Processing Of Medium-Field Cotton Varieties Between Cotton Rows In Fergana Region. *The American Journal of Agriculture and Biomedical Engineering*, 3(09), 26-29.

17. Ubaydullayev, M. M., Ne‘matova, F. J., & Marufjonov, A. (2021). Determination of efficiency of defoliation in medium-fiber cotton varieties. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 9(11), 95-98.

18. Ubaydullaev, M. M. U., Askarov, K. K., & Mirzaikromov, M. A. U. (2021). Effectiveness of new defoliant. *Theoretical & applied science Учредители: Теоретическая и прикладная наука*,(12), 789-792.

Research Science and
Innovation House

